

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 02. Issue 08. Avgust 2025

GLOBALASHUV DAVRIDA YOSHLARNI TARBİYALASH MUAMMOLARI VA YECHIMLARI

Omondavlatova Xurshida
Bobonazarova Mohichehra

Annotatsiya: Ushbu maqolada globallashuv jarayonida yoshlarni tarbiyalashning asosiy muammolari va ularning yechimlari yoritilgan. Zamonaviy texnologiyalar rivoji, madaniy integratsiya va axborot oqimining kuchayishi yosh avlodning dunyoqarashi, qadriyatlarini hamda ijtimoiy hayotiga katta ta'sir ko'rsatmoqda. Globallashuv yoshlar uchun bilim olish, innovatsiyalarni o'zlashtirish va madaniyatlararo muloqot imkoniyatlarini kengaytirsa-da, ularni ma'naviy inqiroz, milliy qadriyatlar bilan global tendensiyalar o'rtasidagi ziddiyatlar, zararli g'oyalarga berilish xavfi kabi muammolar bilan ham yuzlashtiradi. Shu sababli, yoshlarni tarbiyalashda milliy an'analar bilan bir qatorda zamonaviy kompetensiyalarni uyg'unlashtirish, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish va fuqarolik mas'uliyatini mustahkamlash muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: globallashuv, yoshlarni tarbiyalash, milliy qadriyatlar, ma'naviyat, tanqidiy fikrlash, ijtimoiy rivojlanish, tarbiya strategiyasi

Globallashuv jarayoni bugungi kunda jamiyatning ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy hayotida chuqur o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Axborot almashinuvi tezligi, texnologik yutuqlar va xalqaro hamkorlikning kengayishi yoshlar tarbiyasida yangi imkoniyatlar bilan bir qatorda murakkab vaziyatlarni ham keltirib chiqarmoqda. Bir tomondan, globallashuv yoshlarning ilm-fan, ta'lim, texnologiya va madaniy tajribalarini o'zlashtirishini jadallashtiradi. Ikkinchi tomondan, milliy qadriyatlarning yemirilishi, ma'naviy bo'shliq, zararli axborot oqimlari va g'oyaviy tahdidlar xavfini kuchaytiradi. Shu sababli ota-onalar, pedagoglar va siyosatchilar oldida yosh avlodni zamonaviy global muhitga moslashishga tayyorlash bilan birga ularning milliy o'zligini saqlash, mustaqil fikrlash, ma'naviy barqarorlikni rivojlantirish vazifasi turibdi. Buning uchun ta'lim tizimini takomillashtirish, zamonaviy pedagogik metodlarni qo'llash va yoshlar ongida milliy hamda umuminsoniy qadriyatlarni uyg'unlashtirish dolzarb masala hisoblanadi.

Globallashuv jarayonida yoshlarni tarbiyalash masalasi bugungi kunning eng dolzarb muammolaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy texnologiyalar taraqqiyoti, internetning keng ommalashuvi, madaniyatlararo almashinuvning kuchayishi yosh

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 02. Issue 08. Avgust 2025

avlodning dunyoqarashi, qadriyatlari va turmush tarziga chuqur ta'sir ko'rsatmoqda. Bu jarayon bir tomondan yoshlar uchun keng imkoniyatlar eshigini ochsa, ikkinchi tomondan, ularning milliy o'zligini saqlash, mustahkam e'tiqodga ega bo'lish va ma'naviy barqarorlikni ta'minlashda qator muammolarni keltirib chiqarmoqda.

Globalashuvning asosiy xususiyatlaridan biri axborot oqimining tezkorligi va chegarasizligidir. Internet, ijtimoiy tarmoqlar va ommaviy axborot vositalari orqali dunyoning turli burchaklaridagi yangiliklar, g'oyalar, madaniy hodisalar bir zumda yoshlar ongiga yetib boradi. Bu esa, bir tomondan, bilim va ko'nikmalarni kengaytirishga, ilm-fan va texnologiyalardagi yutuqlarni tezroq o'zlashtirishga yordam beradi. Boshqa tomondan, zararli axborot, zo'ravonlikni targ'ib qiluvchi kontent, yot g'oyalar ham shiddat bilan kirib kelib, yoshlarning ma'naviy dunyosida qarama-qarshiliklar yuzaga keltirishi mumkin. Shu sababli axborot madaniyatini shakllantirish, yoshlarni tanqidiy fikrlashga o'rgatish, ular iste'mol qilayotgan ma'lumotlarni tahlil qilish ko'nikmasini rivojlantirish muhimdir.

Yoshlarni tarbiyalashda yana bir muammo – bu milliy qadriyatlarning zaiflashuvi xavfidir. Global madaniy oqimlar, turli millatlar urf-odatlarining ommalashuvi, chet el madaniyatiga bo'lgan qiziqish ba'zan milliy an'analar, til va urf-odatlarni e'tibordan chetda qoldirishga olib kelishi mumkin. Natijada yoshlar orasida o'z tarixini, madaniyatini yaxshi bilmaslik, milliy o'zlikni anglashning susayishi kabi holatlar uchraydi. Bunga qarshi kurashishda oilaviy tarbiya, maktab va oliy ta'lim tizimi, madaniyat va san'at muassasalari hamkorlikda ishlashi lozim. Milliy urf-odatlarni asrab-avaylash, xalq og'zaki ijodi, tarixiy merosni yosh avlodga yetkazish tarbiya jarayonining ajralmas qismi bo'lishi kerak.

Globalashuv sharoitida yoshlar orasida individualizmning kuchayishi, jamiyat manfaatlarini shaxsiy manfaatlardan ustun qo'ya olmaslik kabi ijtimoiy-psixologik muammolar ham ko'zga tashlanmoqda. Bu esa o'z navbatida jamiyatning ijtimoiy birdamligini zaiflashtirishi mumkin. Shu bois tarbiya jarayonida fuqarolik mas'uliyati, jamoaga sadoqat, hamkorlik va insonparvarlik kabi umuminsoniy qadriyatlarni rivojlantirish alohida ahamiyatga ega.

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 02. Issue 08. August 2025

Globalashuvning ijobiy tomonlari ham mavjud bo‘lib, ularni to‘g‘ri yo‘naltirish orqali yoshlar tarbiyasini boyitish mumkin. Masalan, xalqaro hamkorlik, xorijiy tajriba almashinuvi, yangi pedagogik metodlarni joriy etish, xorijiy tillarni o‘rganish kabi imkoniyatlar yoshlarning bilim darajasini oshirish, ularni raqobatbardosh kadr sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Muhimi, bu jarayonda milliy manfaatlarni e‘tibordan chetda qoldirmasdan, zamonaviy yutuqlarni mahalliy sharoitga moslashtirishdir.

Yoshlar tarbiyasidagi muammolarni hal etishda ta‘lim tizimini takomillashtirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish, tarbiyaviy ishlarda interfaol usullardan foydalanish samarali natija beradi. Maktab va oliy o‘quv yurtlarida nafaqat bilim berish, balki yoshlarni mustaqil fikrlashga, to‘g‘ri qaror qabul qilishga, muammolarni hal etishga o‘rgatish bugungi kun talabidir. Shu bilan birga, ma‘naviy-ma‘rifiy ishlarni kuchaytirish, teatr, muzey, adabiy-badiiy tadbirlar orqali yoshlarning estetik didi va milliy g‘ururini oshirish zarur.

Oila muhitining ta‘siri ham beqiyosdir. Ota-onalar farzandlariga nafaqat moddiy ta‘minot, balki ma‘naviy qo‘llab-quvvatlashni ham ta‘minlashi lozim. Oilada milliy qadriyatlar, mehnatsevarlik, odob-axloq me‘yorlari singdirilgandagina yoshlar globalashuvning salbiy oqimlariga qarshi immunitetga ega bo‘ladilar.

Davlat va jamiyat hamkorligisiz bu masalani hal etish mushkul. Hukumat darajasida yoshlarga oid dasturlarni amalga oshirish, ularni ish bilan ta‘minlash, startaplar, innovatsion loyihalar, tadbirkorlikni rivojlantirish uchun sharoit yaratish yoshlarni global mehnat bozorida raqobatbardosh qilish bilan birga, ularni zararli oqimlardan chalg‘itadi. Shu bilan birga, diniy-ma‘rifiy tashkilotlar, nodavlat notijorat tashkilotlar ham tarbiyaviy ishlarga faol jalb etilishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, globalashuv davrida yoshlarni tarbiyalash masalasi kompleks yondashuvni talab etadi. Bir tomondan, ularni zamonaviy dunyoning talablariga mos bilim va ko‘nikmalar bilan qurollantirish, global jarayonlarga moslashishga o‘rgatish zarur. Ikkinchi tomondan, milliy qadriyatlar, madaniy meros va ma‘naviy barqarorlikni saqlab qolish, yoshlarni ma‘naviy-axloqiy jihatdan yetuk shaxs sifatida shakllantirish asosiy vazifa bo‘lib qoladi. Faqatgina davlat, oila, ta‘lim muassasalari va butun

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 02. Issue 08. Avgust 2025

jamiyatning hamkorligi orqaligina globallashuvning salbiy ta'sirlarini kamaytirish, uning ijobiy tomonlarini esa yoshlar manfaatiga yo'naltirish mumkin bo'ladi.

Globallashuv jarayonida yoshlarni tarbiyalash masalasi murakkab, ammo dolzarb vazifa hisoblanadi. Bir tomondan, zamonaviy axborot texnologiyalari, madaniyatlararo aloqalar va xalqaro hamkorlik yoshlar uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Boshqa tomondan, bu jarayon milliy qadriyatlar, ma'naviy barqarorlik va ijtimoiy birdamlikka tahdid solishi mumkin. Shuning uchun yoshlarni tarbiyalashda kompleks yondashuv zarur: ta'lim tizimida milliy g'oya va ma'naviyatni mustahkamlash, oilaviy tarbiyani kuchaytirish, davlat siyosatida yoshlarga oid dasturlarni kengaytirish hamda fuqarolik mas'uliyatini oshirish asosiy yo'nalishlar bo'lishi kerak. Faqatgina jamiyat, oila, maktab va davlatning hamkorligi orqali globallashuvning salbiy oqimlarini kamaytirish, uning ijobiy tomonlarini esa yoshlar manfaatiga yo'naltirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov I.A. *Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch*. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. To'xtaxodjaeva M. *Globallashuv sharoitida madaniyatlararo muloqot*. – Toshkent: Fan, 2019.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 5-iyuldagi “Yoshlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash va ularning intellektual salohiyatini rivojlantirish to'g'risida”gi PQ-5177-son qarori.
4. Abdurahmonov Q., Xudoyberdiyeva M. *Zamonaviy pedagogika va tarbiya nazariyasi*. – Toshkent: O'qituvchi, 2020.
5. UNESCO. *Education and Global Citizenship in the 21st Century*. – Paris, 2022.

Research Science and
Innovation House